ה מ א ס ף

לשנת ה'תק"ע

תקופה שלישית

בֵּית־כָּל־רָאשֵׁי בְשָׂמִים שִׁנִּים יִפְתַּח
תִּתְעַנֵּג הַנֶּפֶשׁ כִּי יָפִיקוּ רֵיחַ
כֵּן תִּתְעַדֵּן הָרוּחַ נִשְׁמַת הַחַיִּים
בַּאֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּקוֹת שִׁבְעָתַיִם
בְּהִגּוּל סֵפֶר חָכְמוֹת בְּכוּר הַתְּבוּנָה צְרוּפוֹת
מְמֻשְׁכִּילִים נִפְרָדִים מִבַּעֲלֵי אֲסוּפוֹת

המאסף

חודש ניסן התק"ע

א

שירים

אל החכמה

נעתק מלשון אשכנזית על פי דברי השיר אשר שר החכם בלומויער בשבח החכמה ומעלותיה, ובספר גנות המתחכמים אשר היו בעמים מני קדם, לשוא התפארו בחכמה ויחשבו לשברת באהלה ולחסות בצלה, אלה בכה ואלה בכה: אמנם כלם שקר נחלו, וחכמת מה להם: ולגודל יקר תפארת השיר הזה העתקתיו ללשוננו העברית:

בַּת אֵל! מְלֵאָה הוֹד! מִמָּרוֹם תּוֹפִיעִי
רוּחַ אָדָם בָּךְ קְשׁוּרָה, לָךְ נִמְשָׁכָה
בְּנִתְיב אֱמֶת תְּנַהֲלִי, לֶאֱנוֹשׁ תַּשְׁפִּיעִי
בִּלְתֵּךְ תְּהָתֵל בּוֹ, מְפָנָיו בָּרְחָה.

אוֹרֵךְ מַרְפֵּא לַלֵּב חַיִּים לַנֶּפֶשׁ
מְזוּךְ מְקוֹם שֶׁבֶת אֵלִים זָרוֹחַ׃
מְמַאֲסַר הַגּוּ, בֵּית חֹמֶר וָרֶפֶשׁ
בְּאֶבְרַת נָשֶׂר לָךְ תִּתְנַשֵּׂא הָרוּחַ׃

מִנִּי קֶדֶם עַמִּים בָּרוּךְ בְּמַהֲשֶׁבֶת
דְּמוּךְ לְאֵשֶׁת חַיִל בְּעוֹז נֶאְדָּרָה *)
בְּגִבּוֹרַת יֵשַׁע לִימִין אִישׁ נִצָּבֶת
הֲגִיוֹן לֵב מְפִיקָה, אַהֲבָה בּוֹ עוֹרָרָה׃

בְּיָדָהּ מְחֻזֶּקֶת מָגֵן, עֵזֶר וְחָסוֹן
מְנָהֵשׁ יֵחַם בְּלִבָּב אֱנוֹשׁ הֲלוֹשׁ כֹּחַ

רובן

*) ידוע מהבלי לריונים, כי בין המליצים הרבים אשר עבדו להכ, כבדו גם מליצה מאת אשר קרמו בשם מינערווא, מושלת החכמה, מקודש על ברוקי חלד להחציל עליהם רוח דין, לעורר מהבת החכמה בלבבם ולהוציא מחשבתם מן הכח אל הפועל. ולמען הרחות כחה וגבורתה לעיני כל עובדיה, העמידו בלחה בהיכלה, בדמות נערה יפה עד מאוד, עוטה מעיל גבור חיל ובגדי נקם תלבושת, וכובע ישועה בראשה, בימינה כידון להלחם נגד הסכלות והחולת, ובשמאלה מגן ונשק, מחסה ומסתור לכל חוסניה לבל ינבדו בפח הכתיות והדמיון׃

רוֹבֵץ לְפֶתַח תִּשׁוּקָה וּמוֹלִיד אָסוֹן
לְפָנָיו קְצִירֵי שֶׁכֶל יֵלְכוּ שָׁחוֹחַ.

עֵינֶיהָ נוֹצְצוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ לָטַהַר
מִיפְעַת הָאֱמֶת לָבֶן בַּל תִּכְהֶן.
לְכָסִיל עוֹצֶם עֵינָיו מֵהַבִּיט זֹהַר
תִּקְרָא: קָרְנֵי הָאֱמֶת בַּל תְּעַוֵּרְנָה.

מָה רַב תִּפְאַרְתֵּךְ, אַתְּ חָכְמָה נִשְׂגָּבָה!
לֵב נָכוֹן וְנַפְשׁוֹ רַק לָךְ לְבַד כָּמָהוּ
אַךְ הֲיוּכְלוּ הַשֵּׂג אוֹתָךְ בְּרוֹם הַגּוֹבַהּ?
נוֹרָא מַרְאֵהוּ, כָּל הָוָיוֹ יִתְמָהוּ.

לְשָׁאוֹב מִמְּקוֹר אוֹרֵךְ רַבִּים שָׂאֲפוּ
בְּנֶשֶׁף חַיֵּיהֶם כָּעוֹרִים מַשֵּׁשׁוּ
אָכֵן שָׁוְא עָמְלוּ שֶׁקֶר רָדָפוּ
כִּי לֹא נִמְצְאַת שָׁמָּה בַּאֲשֶׁר דָּרָשׁוּ.

מִתְחַכְּמֵי *) אֶרֶץ יֵין בָּךְ הִתְנָאוּ
הֱיוֹת בְּעֵקְבוֹת נְתִיבוֹתַיִךְ הִתְפָּאֲרוּ
אַךְ חָכְמָתָם אָפֵס, דִּבְרֵיהֶם לָעוּ
כִּי תַּחַת אֲשֶׁר הַאֲרַתְּ הַמָּה עִוְּרוּ.

דִּיוֹנֶגֶעס מִתְחַבֵּא וּמִשְׁתַּגֵּעַ
קִנְיָה לְאוֹר וְאַיִן שָׁוְא הָיְתָה תּוֹחַלְתּוֹ
כִּי חָכְמָה עִם הוֹלְלִים בַּל תִּתְרוֹעֵעַ
הֲרַק לְמַעֲנוֹ חָכָם יִחְיֶה לֹא לְוִילַתּוֹ?

זָרִים שִׁחֲרוּךְ בְּאֶרֶץ שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה
עָזְבוּ עִיר מוֹשָׁב, עוֹל חֶבְרָה שָׁבָרוּ
קִדְּשׁוּ צוֹם, שְׁנָתָם מֵעֵינָם נָדָדָה
חָצְבוּ לְנַפְשָׁם קָבֶר, מָוֶת בָּחָרוּ.

אוּלָם אַתְּ בַּל תָּגוּרִי בְּאֶרֶץ אֱוִילִים
שׁוֹחֲרֵי הַבְלֵי תַּעְתּוּעִים רֹדְפֵי תֹהוּ
גַּם רָחַקְתְּ מֵחֶבְרַת גַּרְפִּים וַעֲצֵלִים
אֲשֶׁר בְּתִבוּנָתָם לְהֵטִיב לֹא יָדָעוּ.

עוד

---

*) דיס זעלביסטן גריכן נאכדם.

עוֹד אֲחֵרִים בְּקִשּׁוּךְ בֵּין הַכּוֹכָבִים
עַל בָּמָתִי עָם בְּרֶגֶל גַּאֲוָה דָּרָכוּ
וּבְהַכְלֵי חֲלוֹמוֹת רַהַב וְשִׁטֵּי כְזָבִים
אַתָּם וְאֶת הֶבְרַת רֵעֵיהֶם שָׁכָחוּ.

רַבִּים חָשְׁבוּ בְּרֶזֵי הַיְדוֹת יָחֻכָּמוּ
דְּמוּךְ מְעוּלֶפֶת בַּצְּעִיף סִתְרֵי אַפֵּלָה
גַּם הֵמָּה שָׁגוּ, בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ
כִּי הַשֶּׁמֶשׁ אֵיךְ תָּאִיר בְּאִישׁוֹן לַיְלָה.

גַּם נַחְנוּ לִמְצוֹא דְּבַר חֵפֶץ נָתוּרָה
גַּם נַחְנוּ בְּאוֹר עֵקְבוֹתַיִךְ גִּלֵּבָה
אֶפֶס לֹא כָּאֵלֶּה נַחְפְּשָׂה נַחְקוֹרָה
דֶּרֶךְ מְבַעַ נִבְהוֹר, לְכָל עוֹבֵר פְּתוּחָה.

הַקְשִׁיבִי בַּת אֵל! אֶל קוֹל שַׁוְעָתֵנוּ
לַדַּעַת אֲמִתֵּךְ רַק אוֹתָהּ נַפְשֵׁנוּ
צַוִּי נָא וִיהִי אוֹר פְּנִימָה בְּקִרְבֵּנוּ
לְמַעַן נֵדַע אֵיךְ נַכְשִׁיר מַעֲלָלֵנוּ.

לָאֵלֶּת הַיְכָלוֹת בַּל יִבָּנוּ
תּוֹרִינוּ אֵיךְ מוּל עוֹז סְבָלוֹת נַלָּהֲמָה
לַב חָנֵף וּמִרְמָה תְּגַלִּי לְעֵינֵינוּ
נִרְאֶה דֶּרֶךְ עֲוֹלָה בַּנָּחָשׁ עֲקוֹמָה׃

חֶבֶר הַיְשָׁרִים בְּלִבּוֹתָם חַזְקִי
לָתֵת לַנִּדְכָּאִים עֵזְרָה בַּצָּרָה
לְמָחוֹת דִּמְעַת הָעֲשׁוּקִים לְמַלֵּט נָקִי
לִשְׁמוֹעַ קוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה עַל גְּבוּרָה׃

בָּךְ טוֹב אָדָם נִיסַּד נְחַזֵּק כָּל בָּדָק
וְלִכְבֹּד כָּל אִישׁ נַעֲמוֹד עַל מִשְׁמֶרֶת
לְכוֹנֵן אֲשֶׁר הַחֶבְרָה בְּפֹעַל צֶדֶק
וְלַעֲנֹד עַל רֹאשָׁהּ עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת׃

ויאלף ב'רי ז"ל מדעסוי

שיר ספוריי (ראמאנצע).

שם בארץ הגליל,
הר גבוה והלול,
ראשו לעב יגיע:
עוטה מעיל פרחים,
ומגד גרש ירחים,
כל רואיו יריע:

בבוא חודש ומועד,
כל העם יועד,
אל ההר הטוב ינהרו:
שם יצהלו וישמחו,
מראש ההר יצוחו,
יתרועעו אף ישירו:

בהמון חוגג באו,
בטחול משחקים יצאו,
אמנון ורעיתו המאושרה:
הוא כגורי אריות,
והיא כיוני הנאיות,
נפשו בנפשה קשורה.

עודם מתעלסים באהבים,
לקול עוגב מקשיבים,
והיום נטה לערוב.
"נשובה נא העירה,
"כי באה הצפירה,
"והלילה הלוך וקרוב."

כה דבר העלם
לרעיתו בלב שלם:
ותען, אתך אשוב:
אך טרם אלך מזה,
אקטוף הפרח הלזה
אחר לאהלים נשוב:

ותשח ארצה מהרה,
והיא לא נשמרה,
ותפול לתחתית ההר,
נפשו יצאה בראותו,
כי שדדה רעיתו,
ויתנפל גם הוא מהר:

הה! הנאהבים בחייהם,
מתו גם שניהם,
כמים דמם יזה:
עור על צחית סלע,
דמם לא נבלע
עד היום הזה

דוב בער גינצבורג:

ב

דקדוק לשון עברי

שיחה בעולם הנשמות

הקדמת המוציא את השיחה לאור.

אליכם מכסיא חכמים ומבונים יודעי דיבה! חליכם מלתי מערכה! לכם אסר מסל ומליצה נעימו, לכם נתה גדולות מגדה! נפשכם הסוקקה במיס נחמניס וחיים אסר מכלג חלהים ומחשינו שחבתם, הסבים מאהבים הנה מיום אסר להבין בספרים החלוניי, ובתורת חלהים ובספרי נביאיו קרחתי, מאז ועד עתה שכחתנו הקדושה והנכבדת, כחותם על לבי שמתיך. גם כל מעינת ולתכליתה תמיד חקרתי, ובכל ספרי המדקדקים היסנים והחדשים בהשכל רב השכלתי — אולם בדניני הפעלים, וביותר בדנין פעל ובדנין הפעיל אסר לפעמים יוציא הרחסון מת דנין הקל, ולפעמים יוציאו הסני. ולפעמים יתדמו סניהם חל דנין הקל. ועוד רבים אסר גם בכוכו כלם — בכלם לח מנחתי לנפשי מרגוע. כל סימים עליה יגון בלבי סתי ונפשי המשתוחחת עלי בקרבי הומיה, כי בלבי ממרתי ובנפשי דמיתי: היש לבעל מניח לשון עברי, לח יהיו דרכים נכונים בשמושי דניני הפעלים להשתמש בכל דנין על פי חקו המוכח לו? חין זה כי אם בחסרון ידיעתנו

ידיעתנו הם נסתרים מנגד עינינו, ומי יתן ונחזקם מנגי, ועד תכליתם תגוזקו. והנה כעת — לפי מחשבתי — נגלה לי הרז הכתוב הזה. לכן חמדתי להודיעכו על מנסים מניני מדע יולתי, חולי גם המה דברי יצדיקו. והנה חלקתי את הסיפה לשלשה מאמרים. בראשון בחרתי את שמותי בניני הפעלים בקיצור. ובשאחר השני מנאר הרבה שמות הנמצאים בספרי הקודש, והמדקדקים לא ידעו נכונה מה הם, ואנכי אקרא להם שם אחד ואומר: שם הפעלה הנגזר מן הדבר הקל. ואם נוכל לנמות פעלים שם גם אמרא לה מצאנוהו. ואם מוטיל להרחיב את הלשון בשתי מחד. ובשאחר אשלישי הירותי את לב הקורא בספרי הקודש אשר ימצא לכתבים בשלישתם חלות קרמיות, ולא למברעות יחשבו. כי למען הבדיל את תפארת השלישה התברבו בין החלות התברניות, וכמו כן נמצא לכתבים בשלישתם שמות חדשים אשר לא ימצאו בהגדה כסוטית, כמו חמה, לבנה, וכל זה ליפות את השלישה מכל צד וצד. זה תוכן הסיפה אשר לפי נוחן לכניך היום קורא נעים! ועתה אנקש מכם מכסי אמת! יודעי בינה! הבינו נא את דברי לבה חולי שביתי ותבינו לי. ואם ייטיבו דברי בעיניכם, ולוה זה שכרי.

שיחה בעולם הנשמות

בין הרב ר' דוד קמחי. ובין החכם ר' יואל בר"ל.

ר' דוד קמחי (מקרי שורו מהוכיח את נפשות בעוה"ד הדקדוק אשר בעולם הנשמות) ור' יואל בר"ל נפגשים

כבנפש יחד נרחם הדרך הטובה על ידי מנוחת המדקדקים
האחרונים, בעת אשר יפקחו שערי קדים לקול רנת
כוכבי נקר —

* * *

ר' דוד קמחי. כשמחת חלך רש נודד ללקט
כי יופיע לעיניו חל יפעת קרני השחר מוכר חמר מדין
מצני מלוכתו; כן תחולל יום שמחות לי זמת נפירת הנקר
אשר ממרקם שנת עם חזר תנאני חל מחזק פניך אחי
ורחמך לנגי! אשר יקרת לי זה הדנש! (נופל על צוארו
ומחבקו).

ר' יואל בר"יל. כמשוש נפש עיף נאר מצחקה, כי
ישחוחו נרכים כוסלות חל נחל עדן מעיף מקור חיים; כן
תשמחני פתם אחי! מקור עדן וכמוה ומעק רעות. אשר
למחה לך נפשי זה כמה — עוד לא עברו שנעה ימים
מיום הפרדי ממך, נשפתנו יחד ימים נגד כני רעיו,
ונהתעלסנו יחד לשפוך ניח את שיחו נחק עמיקו; אכן
מה מרכו לי ימי נלמוד חלה! אשר ישנתי עוד מנלי
התעגג נחנרתך ניח משכיל! — רחיתי, כי כאשר יכעס
חל ניח חולך נכוחות שנת עד אחרי הנדלו מעברת נוגדים;
כן ימר לניח משכיל שנת כעוד אחרי הפרדו מחנרת רעהו
אשר יהנהנו כנפשו —

ר' דוד קמחי. גורלך גס גודלי היה רעי כאח
לי! — אם נשפל ארץ מקום כשם אקר ומשום נוגדים,
תנמדנה יחד נפשות ישרי לנב נמחת טוהם; אף כי נם
חול מקום שדי נמקום היות יושר — כתי, ונאחז —
רחיה

רמיה — גם בעת רקוד חתך כל הגיונו לבי חך בך נקשרו כל עת אשר שמתי את לבונינו הקדשה אל מטרת תקידתי (בעת עשיתי זאת בימי פרידתנו) גדלה תמותה היות פיך עם פי, כאשר גדלה תסוקתי למצוא את נכוניה — והנה זה מועד שובי מחרחק הליכות, ממרתי לחיתה מפלט לי מסערת רגשות לבי אשר יהמה אל דודיך, על כן הטיפותי את פעמי נוול נוה מניחתך והנה הקרה חלוחים חופך לבני על שם הדרך. —

ר׳ יואל בר״יל. האל אשר בדברו אשד אל אחת יבניע — האל אשר על פיו לדק ושלוש יפקו — הוא נכח לדקת אל נכח יפרה ברוחו יקריב. ועתה אל נתמהמה פה אחי על שם הדרך. לכה נלכה נא יחד על נוה מנוחתי, או אל אחד מהלי שקט אשר תרצה, כי נפשי נכספה לשמוע מפיך את אשר הקרה חלוחים חופך על הדרך —

ר׳ דוד קמחי. את אשר הקרה חלוחים לבני בימי פרידתנו חלה יקר הוא מכל הון, ומכל חרוץ נבחר: (ר׳ יואל בר״יל מסתחה, ומביט בכניו) — קום אחי! נלכה נא יחד אל האהל אשר שם על רשם הפסגה הנשקף על פני הנהר, הן שם יפה הוא נא שביים, ואל האהל הזה תקבצנה לפעמים נפשות החסידים החומדות לשוח ולשמוע כל דברי חכמה. דע כי זה שנתים ימים מיום הפרדי מאך עד שובי הנה, קנאתי יקרות יקרות בדקדוק לשון עבר — אשר היו לי לחדות לב ולשמיבת נפש, ואותם חודים לך היום למתן שמח גם את נפשך בהמה. אולי יבואון היום עוד שמח נפשות זכות אשר ישמחו לשמוע את הדברים אשר

אשר לפנים כיום בדקדוק לשון עבר, כי גדלות ועצומות
ימי מעלה כיום בדקדוק הלשון הזאת (ויהלכו שניהם יחדיו):

ר׳ יואל בר״יל. כן יהי היועץ מתוגה חדוה
וממר מתוק. ימי הפרידה אשר מרו גם מרו, הלמיתן
נעטרי נעמנים אשר שבעתיים נתענג כיום נפשה — דע
לחי! כי גם אנכי לקטתי תורות מפרש מקירת הלשון
מעת הפרדי מיך עד סוכן הנה, — למחי ממך
המה — רחשית נבורי פרי חקירותי אשר חקרתי בדקדוק
לשון עבר מעת היותי פה בעולם הנפשות. ולמי אניחם
רחשית לחכה אם לא לך — קמחי? אכן טרם אניע
דברי מלכבי אתה את אשר מנחת, אל תקחר מהחיר את
עיני בחקור חקירותך כי כעל מטר תיקל על דבריך —

המאמר הראשון:

מדיני הוראות בניני הפעלים בלשון עבר.

ר׳ דוד קמחי. הלא תדע גם אתה חבי! כאשר
לב כל משכיל נתון בלשון עבר הוא יודע. כי עוד בשאר
חלק גדול בדקדוק לשון עבר אשר לא ישרו ובחרו המדקדקים
כרקוי בכללים נכונים ומחתיים, עם כל העמל אשר עמלו
זה כל מחקרי הלשון הרשונים עם המאחרונים. כי
לשוא עמלו כל המדקדקים אשר היו עד היום הזה, למצוא
כללים נכונים אשר יפרדו הורמת כל בנין מחבירו, ואשר
יגבילו גבול נכון בעד שמוש כל בנין. ועל כי מלאנו
ערבוב ובלבול גדול בשמושי הבניינים בספרי הקדם. כי כן
מלאנו בהרבה פעלים בנין הפעיל לבדו מושת את בנין
הקל,

כי

חלקי, והתחזקתי להבריק מעט אור בתוך המחסל העב הזה. הייתי הרחסון מן המדקדקים הקדמים אשר פורתי בגבר מצאנו בספרי הקדם, כלם יתהוו על כי טעמים ונקוים יהוויים, אשר נשלמו מתנו בתורך הזמן, כאשר גלה מתנו רוב יקרת הלשון. ומה תשבת אתה זה תחי?

ר׳ יואל בר״יל. כתוך שכתבתי גם אני. כי לא רצה מניח הלשון לכתוב את סדר הנגינים ולערב את סמוסיהם זה בזה מבלי טעם וסבה יהועה. והנה אנכי הייתי בדעתי לחלק את הנגינים לשנים עשר חלקים כמנין חלקי הלשון? ולמה לא הניחום מניחי הלשון על תקוניהם תחיל מבלי להחליף ולהמיר את סמוסיהם זה בזה, כאשר לא החליפו עד״מ בנטית הסמות את סמוסי היחסים להשתחם ניחם הגדול שהו תחת יחס הגדול שלנו וכדומה? — חמת! גם אנכי לא מצאתי דרך נכון לצאת מן המבוכה הגדולה אשר מצאנו בסמוסי הנגינים בספרי הקדם. על כן הוריתי גם אני בספרי לחמור, כי הנגינים הניח סמוסים את תקוניהם בהדגה טעלים, אבל בשתר לבי לא שקרתי בחמונתי אשר תשמתי תיוד ניקרת לשון עבר, כי את זאת תשבתי תמידי כי תוך נכון ומוסד נתן מאת מניחי הלשון על הורמת כל בנין, והסוסי סמוסי הנגינים אשר מצאנו בספרי הקדם, כלם יתהוו על כי טעמים ותקוים יהוויים, אשר נשלמו מתנו בתורך הזמן, כאשר גלה מתנו

כי בספרי טעודי הלשון החלותי להורות כי יש הבדל בין הוצאת בנין בעל להוצאת בנין הפעיל, אף כי לא פלתה בידי מחשבתי, כי נגד החק אשר רציתי להורות כי תמיד יהיה הבדל מה בין בנין בעל לבנין הפעיל כאשר יוציאו סניפים את הקל, מצאתי אותם בפעלים רבים משתתפים יחד להוציא את בנין הקל מבלי אשר ידעתי להבדיל מקום ביניהם, ולא בשתי להורות את חסרון ידיעתי זה. אבל בכל זאת כוונתי להועיל בדברי בהודיעי אל מדקדקי לשון עבר, לבל יתלו החסרון הזה בלשון רק בקוצר ידיעתנו מחכה, ואולי יעורו על ידי זה עוד מבני רום לדרוש ולהתעמק בענין זה יותר, למען מצוא דרך סלולה בין נבכי המים המדוייקים החלה, ולהוציא את דיני הבניינים מתהומות השכחה, אשר נפקעו בהם זה ימים רבים, ונכסי קופה לשמות מבי אחרים את אשר לא מצאתי מנכי בחקירתי, ואת אשר התעויתי מזה לדעת.

ר' דוד קמחי. את אשר תתנו נכם יסרה תגיעכה יד יוצר כל אבני כל מיסרים — ומכבי חחיר לך ליום את החוסל אשר בסה זה ימים רבים את יפיעת חלק גדול כזה בלשון, ואורך כי עם כל תערובת שמושי הבניינים אשר מצאנו בספרי הקדש, בכל זאת נקצר הק נכון ומושל על הורחת כל בנין, אשר לא יעבור חותו לעולם. ותחת אשר החמינו לפנים כי זה הוא הנרוש בכל חלקי הלשון נאוך כעבכי יש בלי סדרים, ידעו כעת כי בכל חלקי הלשון לא העמיק הבדרי לדרוש ולחקור היטב אחרי הבדלי המושגים. ומה רב הפלא אשר תעטף להשכלה העמוקה בענין

בעניין זה על נכס החוקר המשכיל! כאשר ידמה, כי תערובת
סמובי הבניינים אשר תמנע בחיר הפעלים, היא היא רצחה
מחת הדלתי המוסגרים אשר יתברדו מן הכעל קוב עצמו,
כאשר יתברדו הבדים מגזע העץ — את כל זאת תורה
תוכך כיום בטוב טעם ודעת — יום סמחות יהי זה על
כל דורשי לשון עבר! — יום בו יודע כליל תפארת לשוננו
הקדשה, אשר לא נרחקה בנחון כל חמדתה מיום גלותה
מעל אדמתה — יודע כי כלה יפה היא בעת חלך בהדרה.
כלילת חן וחלחה חמד רב, חין בה דופי, חין בה טולחה!
— ואולי יהי זה יום זכרון תודה לבני חלחים אשר בכליס
עשה עמדי לחסד. כי אחרי אשר הטה חסדו עלי להוציא
לאור נכון את כל התעלומות החלה, גם חבלים הסיל לי
בנעימים להורותם ביום רחשונה, על חיש זך השכל וחכם
כולל בידיעת לשון עבר כמוך. כי מה מתוק לחיש נבון
דבר! להטיף את טחקי מזמותיו על חין חכם לב אשר
יחכם בקוצר חלין היונחים מבי החוקר, תחת אשר לא
יועילו רבבות סחרים של נכס קויל חתחכם, כי קנדה יד
רוקו הכהה מהבין את תכלית טומק הדברים והוא לא בן
ידמה בנפשו — והנה זאת הלחת מבני מבקש מאתך רעי
המשכיל! כי אתה תניע לבני בשלות כוללות, את כל דבר
הקשה אשר יקשה בהורחת בניני הפעלים, על כל משכיל
החפץ לעמוד על יושר מדות סמוסיקה, כלים אשר יבוא
לשמוע מענה מאת רעהו בעניין הרחב והעמוק הזה, ואנכי
אשיב לך על כל השאלות אשר תסדר לפני בדברים אשר
ענוך דעתך בהמה —

ר' יואל בר"יל. השאלות אשר ישאל כל סופר,
החפץ לעמוד על יושר מדות סמוסי בניני הפעלים בלשון
עבר, הן שלש.

השאלה הרלטיבית היא, מדוע מצאנו במקצת הפעלים בנין פעל מועיל לבדו את בנין הקל, כמו מן כָּבֹה, לָמַד תחמר בהוצאת הקל בַּבָּה לַמַּד מן הַכְּבֵה הַלְמֵד, ובפעלים מקרים רבים יוציא בנין הפעיל לבדו את בנין הקל? כמו מן נָפוֹל תחמר בהוצאת הקל הַפֵּיל, ומן אָכוֹל, הַאֲכִיל? הכי יש להדל מה בין פעלת העצם המועיל אסר יבוא עליה בנין פעל, לפעלת העצם המועיל אסר יבוא עליה בנין הפעיל? ומה הוא זה להדל? —

השאלה השניה היא, אם נאמר כי פעלת העצם המועיל אסר יבוא עליה בנין פעל, אחרת היא בשניהם מפעלת העצם המועיל אסר יבוא עליה בנין הפעיל, ויש להדל עצמותי ביניהם, מדוע מצאנו כמה פעלים אסר יסתפקו בהם הפעל והפעיל כאחד להועיל את ד"הק? כמו מן בָּעוֹר תחמר בהוצאת הפ"ק בַּעֵר גם הַבְעִיר וכן מן נָהוֹל נחמר בהוצאת הפ"ק נַהֵל גם הַנְהֵיל, וכאלה הרבה מאד. השאלה השלישית היא, מדוע מצאנו כמה בנייני הפעיל המתדמים להורחתם אל בניני הקל, אף כי הם באים תחת הקל, כמו בנין הפעיל הַטְמִין המתדמה בהורחתו אל בנין הקל טָמוֹן, הפעל הודעת אסר יבוא לעולם רק בבנין הפעיל, — הלא בנין הפעיל עקר הנקבו הוא להועיל תמיד את בנין הקל? —

ר' דוד קמחי. היטבת לשחול חקי! כבל מסכיל המסדר את שחלותיו בטוב טעם ודעת על פי מערכת העניינים, והנה חנכי מסיר לך מחת חל מחת על כל שחלותיך אסר שחלת, עד כי מספטי הורחות כל בנין יקיו נכונים בידך, מוסדים ביסודות חזקות אסר לח ימוטו לעולם, ועתה הסכת ושמע את אסר מדבר חליך.

(ההמושך בחודש הבא)

ג

תולדות ישראל

גירוש היהודים מספרד

הדור רגו כן תמיד המעשים הגורלים והנכלולים, אשר נעשו עתה לעיניגו תדשים לנקרים; אלו עשרים שנה כמעט התחדש פני תבל, נעשו מדינות וכשלות, לאום מלאום יקחן, ומשכחות טובות וירודות: אלה קוממות המלחמות הגדולות, אשר כמוכן לא נראו ולא נשמעו מכמה מאות שנה, ונעשות ספרים מן קן תקוותם שמות הנעשים האלה, כי רבו תולדותם, ומי יודע, מה יולד עוד? ומיך תצלחנה עוד מזגינו מחמות תדשות וגבורות? — והנה אין מנחת פני המחשך לחשוף עיניו מדיניים כאלה, אף כי רב הם; כי אין שמנו לנו לשמור מחשוב לתו פיהו, לבלי זכור אלומה מפרטי דברים האלה, אין גם אחד. אך נהיות כי עיני כל יושבי תבל נשקפות עתה על מדינת ספרד, שם אוקם רעש המלחמה ואחזת הקרב הגדול, ורבים אחרי לב חפצים לדעת אחרית הדבר, ויהי מה, בלי ספק יולד מהרעש הזה, שתשקט הלחם והחרון, השנאה והרדיפה, אשר זה סגולת עם הספרדים נגד כל בעלי אמונה אחרת, והארץ הזאת אשר היתה ארץ גזירה ואחרי לעם היהודים כשלם מאות שנה, תשקט עתה עיניה ותרף,

כי

כי אם אחד לכל בני אדם, כלומר בני חל חי נחנו, לו
השמים ושמי השמים, והארץ נתן לכל אשר נשמת רוח
חיים נאנו לשבת עליה. עוד תעצור המשטמה חלב
הספרדים, יפתחו ליהודים שעריהם ולא יסגרום מפניהם,
ולא יאמרו עוד השמד. לכן לדבר דבר בעתו, אחרתי לספר
פה לכל קורחי מכתבי החסף חעשה בירוש שפחניה
ופורטוגאל, אשר קרה זה כשלש מאות שנה. לף אחנם כי
עודם לכל איש ישראל, וחנותיו ספרו לו המעשה הנדול
והנורא הזה, ככל זאת רציתי לא ידעתי ממנו רק כלל קצר
ולא פרטיו ושבחו. ואני יעצתי ולקטתי מה שחלקתי מעינין
הזה מכאור ומפורד בספרי היהודים והנוצרים, ואחברתים
אחד לאחד, ומצינם לפניך פה בקצור הפשרי.

אחר אשר נכזרו ישראל בשמים, רציתי נאנו לאדמות
הנגב; בתחלה הובאו ט"י טיטום לויטאליה, ומשם
התפשטו לארצות שפחניה ופורטוגאל (ולדעת קצת בני
היהודים לאלה המדינות כבר לפני בית שני, אחר בנות
בבל), ומשם לצרפת ואשכנז ושאר מדינות. והנה קורותיהם
ותלאותיהם במדינות האלה רבים הם מלחנות, הלא המה
כתובים בספרי דברי הימים. ובמדינות שפחניה ופורטוגאל
אשר שם מצאו בתחלה מנוחה ומנוס, עברו עליהם כמה
צרות ורדיפות מיום שנתם על האדמה הזאת. ומשת
שנאת הנוצרים ליהודים בימים ההם היתה בכולה, אחת
קנאת יתי הנזרע, ושנית קנאת הרכוש אשר עשו בני
ישראל בכל מושבותם, בהיותם מתחכמים מאוד בהילוך
המסחר והקנין, ובנשך ותרבית. אחנם זמן רב לפני
הגירוש אשר אספר, מצאו היהודים מנוחה ומרגוע בארצות
ספרד; כי לא לבד נתן להם הקירות לסחור בארץ, ולבקש
מחיתם כמות נפשם, ולעמוד בדת ישראל בחקו ומשפטו,
כי

כי גם רבים עלו לגדולה, מלבו קן בציבי המלך, ויהיו נכבדים ומוכרים בחצר המלך, ויהיו יועציהם, עד עלה קרנם למעלה רמה. בימים ההם חיו שם אנשים גדולים בתורה ובחכמה, הלא הם הנודעים בשמותם לתלמידים ותלמידת ישראל, כאשר מזכור היום מהם למטה.

למנהג בימי הביניים. עשרה למספר הנזכרים (בשנת 1408 לחלף הקהילות לנ"ט) הורד קרנם וסר תפארתם, שבת מנוחתם, ותחת מרגוע נתן רגז ובהלה, ויזוח וזלל, עד כי כלה גרם גורמו מהם. והנשרות המלו בשנת 1412 למספרם (היא שנת ה' קע"ב ל'שט *) ע"י רחם הכומרים (פאפסט) בענעדיקט השלש עשרה. על פקידת הכומר הזה לא הסכימו כל מדינות ספרד, אך נעלי מדינת אַרַגוֹנִיָה **) לבדם היו לקדיו. ויהי כאכלו

---

*) כן הוא חשבון שנת המעשה הזה לפי כותבי דברי הימים הנוצרים, אמנם בשבט יהודה (מעשה מ) כתב, כי בשנת ה' קי"ג אירע המעשה הזה, וכן הביא בעל שלשלת הקבלה; אבל הם טעו בחשבונם, כי בשנה הזאת לא ישב הפאפסט בענעדיקט על כסא גדולתו, וכמה מגדולי ישראל אשר היו באספיה הזאת לא נולדו עוד בשנה הזאת.

**) ארץ שפאניא, הוא ספרד, נחלקת לשתי מדינות גדולות, שם הגדולה מהנה ארץ קאסטיליא, ושם השניה ארץ אראגאניא. וגם הן נחלקות למלכיות קטנות, קאסטיליא כוללת

בפקנו למשוך אליו לבות כל יושבי טכחניץ, ולמנות מן
בעיניהם, ויסם מגחת פניו להטות לב היהודים הגרים
שם, שיקבלו עליהם מומנת ישי. לך לא בא ביד חזקה,
רק חנה להתותם בעטרה רך, וע"י ויכוח, כי יטב לגרר
להם ברחמות, כי לדקה חמומת הגוערים. ויעש זאת
בעצת איש יהודי מומר, ושמו הירשלי יהושע הלורקי,
וכאשר המיר דתו הסבו שמו הירחניטום דע סאנקטא
כידא *), הוא הסית את הפאפסט שידווחו מכמי ישראל
למניו, והוא יוכיח להם ברחמות ברורות מן התלמוד,
שהמשיח כבר בא, והוא ישי הנוצרי. והמומר הזה היה
רופא בבית הפאפסט, ומודבו ויועצו. ויבקד בעצטריקט
את הרופא הזה, ויאבר אליו עוד איזה מלומדים נוצרים,
היודעים בטיב לשון הקדש והתלמוד, ויצו לקרוא לדבים
אשר בכל מדינות טכחניץ לבוא להתווכח עם האפסים הללה,
וכן נעשה. ויהי ברחשון לחדש ינואר בשנת 1413
למספרם (בחודש בטת ה' קע"ב לב"ט), התועדו יקדו שלוחי
קהלות סטרד **), וגם חכמי הנוערים להתווכח יחד בחוך
מערי

תשע מלכיות, ואראגניא שלש. מלבד עוד שאר מחוזות וגלילות השייכים לשתי מדינות גדולות האלה, כידוע לבעלי תכונת ארץ המדינית.

*) כן נקרא שמו בספרי ד"ה מחכמי העמים. אך בספרי היהודים יקראו שמו גירונימי די סאנקטא פיוסימנו. עוד אחרים, והוא בעל שלשלת הקבלה והכותבים אחריו, משבשים עוד שמו ע"ד גנאי.

**) בספר שבט יהודה נזכרו כל השלוחים בשמותם,

מערי אראגאניא ורקם למדברים מלמדים היה למוחר
קירקניימוס הנ"ל, וחכמי היהודים נקראו לרקם המדברים
קק

בשמותם, ואלו הם: ר' זרחי' הלוי, השר דון
וויטאל בן בנבנשתי, ר' מתתיהו היצהרי, דון
שמואל הלוי, ר' משה בן מוסא, דון טוהרוס
אלקיסטאנטין, דון יוסף בן ארדוט, דון מאיר
הלביואה, דון אישטרוק הלוי, ר' יוסף אלבו,
דון יוסף הלוי, ר' יום טוב קרקוסא, אבו גדה,
דון יוסף אלבלג, והחכם בונבואה, ור' טוהרוס
בן יחייא מגירונא. וכתב עוד שם: "והסבימו
כלם שיהיה דון וויטאל ראש המדברים, מפני
שהיה חכם בחכמות, ויורע בטיב לשון לאטין;
והסכימו עוד ביניהם, שלא יהיו ענינם כמדת
היהודים המלומדים בישיבותיהם, ליכנס כל
אחד בדברי חבירו, ולחרף כאשר לא יודה לו,
כדי שלא יהיו לבוז בעיני האפיפיור (הפאפסט)
אך ינהגו עם הלורקי וההגמונים (קארדינעלע)
ביישוב ומוסר, ולא יתקצף שום אחד מהם,
אף אם יחרפהו, וכל אחד ידבר בנחת וניאמץ
לב חבירו שלא יפול, וכן עשו באמת, אך איזה
מהם יצאו לפעמים חוץ לגדרם. וכאשר אמר
הפאפסט פעם אחת על מאמר אחד בתלמוד
בדבר המשיח, שהוא זר ורחוק להאמין, קצף
ר' אסטרוק ואמר: "אדוננו האפיפיור! ער
שאתם מאמינים במשיח שלכם כמה דברים
רחוקים, הניחו לנו להאמין במשיחנו אחת.
על

את החכם דון וויטאל. ויתוכחו יחד לימים שעות ביום מחורף 1413 עד עת הזמיר 1414, והפאפסט בעצמו היה בדיקט בעצמו היה במקום הוועד, מן שלא לפעמים היה אחר במקומו. ולמען החניף את היהודים ולהטות לבם בדבר פתוי, דבר הפאפסט שהם במענה רך מאוד, וגם הסיר להם כל הוקות וגזרי הוועד, עד כי מסגולתו היהודים נחמת, ויחסבוהו לחיים טוב ומוהב ישראל, וכבוד עשו לו. כך מחקם בערה בקרבם על המומר הירחניומוס, אשר הטה אוזן לעשות המעשים המלה, ואשר היה המשטין הגדול בדבר הזה.

ובטרם הלכו חלמי ישראל למקום הוועד נקראו אל הפאפסט, וידבר אליהם בדברי חניכה, ויאמר להם, שיחמלו לבבם, ולא ירחמו, רק ידברו כל אחד השולה על דוחו, לבדר האמת. ובויכוח הרחבון התחיל הפאפסט לדבר, ויאמר לחכמי היהודים: תדעו, כי לא בחתי ולא שלחתי אתריכם, כדי להוכיח מי מחתי הדעות אמת? כי ידוע אצלי שדתי ואמונתי אמת וכו', אך לכי שהירחניומוס אמר, שיוכיח מתלמוד הרבנים שלכם, היודעים יותר מכל שהאמינו בבר הזה, לכן לא תדברו לפני רק בדבר הזה לבדו, ואתרי כן אם להירחניומוס פניו, ויצוהו להתחיל הויכוח: או התחיל האומר הזה בהאמר התלמוד: שיתא אלפא הוי עלמא וכו' ומבי אלפים יחות האמינו, ורצה לבדר מזה אחרית האיתא. והשיב לו דון וויטאל תשובה נכונה. וכאשר

על זה נתפעל הפאפסט, ושלוחי ישראל חרדו, וההרעמו על ר' אסטרוק, והתנצלו אוהו ובקשו שלא יחר הפאפסט, כי האיש הזה לא דבר בהסכמת כלם.

וכאשר נקבץ הירחניימום על תשובתו, השיב לו ככה אחר מישראל, ותמיד כאשר כתב אחד את פיו, שתקו האחרים. וכאשר רחה המטטרון כי לא יכול להם, כתב בעמוד אחר, ושם השיבו תמיד לפי דעתם. וכשנגלקו בשטט חיזה מאחר, וכל אחד מהאתגנדים למדהו בסברתו אחרו מכמי ישראל להירחניימום, שלא נשת לברר לנו מדברי חז"ל שדעתך אמת, לכן צריך שיהיה כשט האחר אשר הנחת רחיה ממנו, ברר בשמש, וכל עוד שים לנו בשט אחר, צריך רחיה לרחיתך. וכן השכיח עשהש הנחשטט קנני למלין, כן חלמו ועברו ימי הויכוח, והירחניימום לא נצח את הרבנים. ויהי כאשר לא יכול להם, נח לפעמים בדברי כעס ותזהרה, אך שם השיבו בנחת, ואחזו על הנטחת הנחשטט, שלא יירשו מדבר אחר עם לבבם. ולפעמים התקיף הנחשטט עצמו עליהם, ושם השיבו אמתו במענה רך וחכמה. ומדברי כלם נבחרו תשובות החכם דון ויטאל, ור' יוסף חלנו, כי כל דברם נדעת ובשכל גדול.

והנה אחרי כלות ימי הוויכוח הלכו בני החבורה איש לביתו, וכבוד גדול נעשה לרבנים *). ובפעם הזאת אשר קרה ליהודים דבר רע, כי שם חיזה פקודות קשות אשר נקד בענעדיקט ט"ז המושבות אשר להם לתבוע מהעומדים שולם

---

*) כן יספר בעל שבט יהודה, ובעל שלשלת הקבלה, וכן נמצא בספר צמח דוד גאנז. אמנם איזה סופרי העמים התפארו, שהירחניימום נצח את הרבנים. אך שקר דברו בפיהם, וכזב הזה לא יאמינו גם כותבי דברי הימים מהאומות חיודעים

מולם גם הם נתנטלו מהרס, כי הפחפסט הזה הוסר מעל
פקידתו ימים מעטים אחר זה, ואחריו הוקם על מארטין
מן פלארענץ הים אסר רוח אחרת בו ע"ד היהודים. אך
בכל זאת לא נשאר הדבר בלי רושם, כי כמה מאות יהודים
נתפתו בימים ההם להמיר דתם; לכן התאזר הקיסר ר'
יוסף אלבו כגבור חיל, וכתב את ספרו העקרים,
בו חזק את הדת ומחק את לב המתים מקלקלותם. ועוד
כמה ספרים יצאו לאור בזמן הזה, ובראש כלם ספר קדשי
הקדשים מהקיסר דון ויטאל הנזכר.

מולם רעה גדולה מזה באה ליהודים בארץ הזאת אחר
הדברים האלה, ע"י החויל המתקדם וינצענטיוס פֶּרע-
ראריוס *), הים הזה עמל ויגע בכל מחמדי לחו,
להטות

היודעים עומק שכל חכמי הרבנים וחזק אמונתם,
(ראה בספר
Allg. Welthist. aus dem Engl. übers. von J. S. Semler, Th. 28, Buch 15, p. 100. Anm. N.)

*) נסתפקו כותבי דברי הימים בכומר הזה, האם היה יהודי מומר, או נולד נוצרי? ומקנאתו לדת ישי נטו אחריו המון הנוצרים, ותלו בו בכל עוז, ויספרו ממנו אותות ומופתים ונפלאות הרבה. ואחרי מותו שמוהו בין הקדושים (קא-נאניזירטן זיא איהן). ויען כי גדול שמו בבני עמו, ויהי להם למופת, לכן צלחו בידו כל המעשים אשר עשה לרעת היהודים, ולמגרעת דתנו

להטות היהודים שיקבלו עליהם דת ישו. הוא הסתדל אצל
המלך והסדיס והטעם בפקודיו הגדולים, להכריח את
היהודים שימירו דתם, וימררו את חייהם מקוד עד הגיעו
לג כמה רבבות יהודים לקבל אמונת נוצרים. אמנם רחמי
עמו כוחת מתוך קושי, וחף כי הלכו לבתי תפלתם, ולמרות
עין התרחו כנוצרים, בכל זאת בקרב לבם בסדרו יהודים,
ומלו את בניהם בסתר, ועשו את הפסח בזמודו, וחגגו
יתר המועדים במחבא, והם נקראים מנליגו אנוסים.
ועודנם עם בזמדינות החלה עד היום הזה *). ורבים
מהיהודים

דתנו הקדוש. וכתב בספר דברי הימים
שחבר החכם ר' יוסף בן יהושע הכהן הספרדי,
וז"ל: "בימים ההם רבו השמדות בספרד, וידל
ישראל מאוד, כי קם הכומר פֶּרָא וינצינציו
מעיר ואלינציא, מכת בעל דומיניגו (דאָ=
מיניקאנער) על היהודים, ויהי להם לשטן,
ויסת עליהם את כל יושבי הארץ, ויקומו
לבלעם חיים, ויכו רבים לפי חרב, ורבים
שרפו באש, ורבים הדיחו בכח החרב מעל ד'
אלהי ישראל, וישרפו ספרי תורה וכו'. וכתוב
עוד שם: ויהי הבליעל הזה בעיניהם לקדוש,
ויכתוב קאליסטו האפיפיור זכרו בקדושים,
וחוגגים לשמו בהמישי לחודש אפריל."

*) כותבי הדורות יספרו מאנס אחד, ושמו ר'
דורון, שכתב אגרת אחת לבנו, אשר ברח
לארץ אחרת, בלשון המובן לשני פנים, כי
יעצהו לעשות כמעשה אבותיו, ועוד שאר
אמרים

מהיהודים לא רצו להמיר דתם לא למרות עין, ומכלו כל הצרות, ואתו על קידוש השם. מו נדחו למדינת פורטוגאל ולמקר מרוות, כאשר היה מקום לקוה לנחות.

(ההמשך בהודש הבא)

ד

מוסר השכל

מעשה חולרה ובור הנזכר בחלמוד *)

עיני ד' בנאמני ארץ

קול רעש נשמע, הסוסה יצתה, סוחה ומסון רוכות מסרתן לם לוהט יחד ילחמו, יכליכו עגני מוסל על רחסנו מרלה סחם יטליטו לעיניהו, ערפל קתולתה; סמיס התקדרו עניים

אמרים כאלה, אשר בקראם הנוצרים חשבו, שיעצהו לקבל אמונת ישו, אך הישראלי הקורא אותם בעין פקוחה ראה, כי גזר עליו להשאר בדת יהודית והאגרת הואת עודנה שמורה בוואטיקאן ברומי בכ"י.

*) מעשה זה מצאנו ברמז בסדר התעניות אלו (ד' ח) עיי' רשי' ותוס' שם. אמנם יותר מפורש הוא

עניה, טובים מספו גנבה, חסך כסה ארץ — פלגות יחמזוהו
בני חלך בלהות יבעתמו; הצפרים יצפצפו ויעופו מקניהם;
נהמת אדי יסחנו יבקשו מאכר מאל; עדרי בקר יתנו
קולם ינוסו למשכנותם. — הסער יסתוק, סקטה נורחה
על כני תבל. — קשוחה יהמה, ויהי רעש בתוך רעש ברק
בעקב ברק, זרם מטר נתך מרגה, שביבי להב לוף מם מתלקחת
— מוסדות השמים ירגזו, יסודי תבל יתמוטטו, זיקות
נוטרים שלהבת יה משמיד נפלו, סקמים יגודעו, חליס בני
מלה שנה יסורסו עם גוסם, חלומי בשן יתבוררו, לוף
לוחים נעתקו ממקומם וסלעים יכבו! —

בעת ההיא, תעליה בת עמרם, הסבה ממשפחתה
ללכת בית חביה, היתה בדרך נסענת תחת עץ ותבה עד
יעבור הוסם.

מזיזי קולות יחדלון, התשוחות תשקטנה, רוח קדים
יכן על ארץ, העננים יתבוררו, המטה העלטה סרה מעל
בני המדמה, המבכה התשוכה תקרע, — הסמם ביניה
הניחה

הוא בערוך סי' הלך. עוד יותר מבואר הוא
בשלשלת הקבלה, כי זה גם השנים ימנה בם
אירע המעשה. ויען כי מעשה זה מלא מוסר
השכל ויראת ד', לכן אמרתי להעתיקו פה.
אולם לא יקוה ממני הקורא העתקת מלה במלה
כי אם העתקתי בלא אונס כי כן יסדה המליצה,
ושמתי לפעמים דברי בפה הנערה, אשר לדעתי
כדברים האלה בלבבה ידמה ובנפשה תחשב אם
היתה אשת חיל כמו שהבטחנו בעלי השם
הנזכרים.

הציבה בין מחרכים לאור בקור כני מלך, מונגה נגדה עניים
ויעבורו; חור בח ובסיר יכל התבל, כדורי מעל יפוצו
יוסיעו; השמים כספיר לטהר, ככינים יבריקו רסיסי מטר
בדשא עשב על מעטה ירקרק המכסה שדות וכרמים;
כבדולח חגלי גשם עלי עני יער יהיהו — תבנלת השרון
נפתחה תפיק ריחה, עני פרי יטיבו עסיס, דגן ובר ממשק
זרם יכביו, ירימו רחשם; בהמות שדי יבלחו רגה, עדרי
בקר נהקק ישובו מהסתרם, המון נחרים זמר יבגו, עפרים
ושיח ירימו קול" — עתה גם עתליה עזבה מקומה להסיב
רוחה, גם היא עם נחל תלך תתערב, גם שפתיה עם חלפי
ברוחים תודה תבטנה לאמר: חסון יה! אדיר — מלא
טוב! שניך כח ורב נדקה! נורחות תעשה, להנחך תורה;
עניים תנחור ובתנן תנלה כבודך; קדוש תגניח להוריד
ברכה ונסיכים תעלה למלחות בריכה; תרעם מיס, להפיק
חיים; ברעם תסתר חוכל למכניר, בשוחה תוציא דשא,
תחליד האדמה למלחות פרי תבל תנובה. — כן דרכך ומא
מחוכך חור חולחת, מתהו יסודות מתנגדות לחדת, מבוהו
לורות שוחות הפרדת, כן דרכך לפניהם וכן עוד עתה,
לחרית ברה גילה לחרית שמחה תובה

מה אדם חלדו אין
בשחוק הלב תדמע עין
עקב שמחה תוגה וכאב
ודמע לעין דומיה ללב. —

אוך בניתי בנסיעתי מחנותי ואיך חשמח עתה בשובי אליהם?

בספרי מזימות אלה הולכת דרכה, ותכן ותרע והנה
בנוכח בעני יער תועה בדרך סנר עליה החדמר אין יוצא
ואין בא, ותרן אנה ואנה ותקרא בקול גדול — הנה, אך
הרה

הדה תעגה ואין מים — חעמל הדרך תקצר נפשי,
לעזוב דבקה בקבה חמחץ, ותרע בור מים ותבקש לשחוק
ממנו להרוות צמאונה, אך מצלוחיה כדו תחתיה ותפקע
ותפקע בנור. — הה! קראה, הה ד'! מחשמקים חקרע
הוסעני נא כי צמו מים עד נפש! מי יקום ומי יושיע, מי
ישפני מחים החדירים החלה? — למה תקרני זה? מה
חטחתי לפניך ד'! הלא בחנות חבוחי הלכתי רחות שלוש
משפחתי ולהשיב דבר! — אך צדיק אתה ד'! אתה פיך
מריתי, כי רבת קטן עוונתיך, בשלך קלף בטחוני סרתי
מאנך עיני. — ככה לצעקה הכיורה ואין מושיע לה, כחצר
בחלולה נטבעת בחבן נדמה וחבלי חיים ינתקו. עוד פעם אחת
נשאה להרים קול — והנה אין בת דרך יערה ויעמוד מרעיד
על נהי תמרורים החלה, ויבט בבור וירע צלחה ותפקע
נפשו בה ומפי החהבה יבוער בקרבו ויאמר: מי לת כי
זעקת? — אם מבני תמותה את ונכשלת ונפלת בה, או
אחתי בליעל נפרדת הנה להטות חלכה עלי דרך? אף כי אם
לכי תאר פניך משכוט השבע חשביע, כי חלחך את ולא שתן.
ותתן הכיורה ותאמר: אל תתן מדוני את אחתך בבת בליעל
אשה קשת רוח חנכי מבני אדם כאוך אנו, אך קרשולי מעדו
ונפלתי בבור הזה. ויתן הקים ויאמר אחנם! נפשך בכפי
אך אשים נפשי בכפי להצילך אם תניד לי כי תקחני לאים
אחרי העליתיך. ותתן הכיורה, לאים אשר ישלך נפשו מנגד
להציל נפשי הוא ימשול בי, לו אהי, לו חיעד רוחי ונשאתי.
הדבר יצא מפי הכיורה, וישלך הקים כאשר כל גויתו בבור
ויט לה חבל ותאחזהו ויקוק הקים בין אחת בחבל ובין
שנית בנפלש היונה חבור עד כי הוציאה בלי חבלה.

(ההמשך בחדש סיון)